

Samsfundet, naaget de ikke i Sandhed og Naad høre dertil; men naar vi tale om den kristelige Grundvold, hvorpaa Folk staa, gaar det ikke an saaledes at dømme derom. Det er min fulde Overbevisning, at dette Lovforslag ikke streifer ind paa noget som helst kirkeligt Gebet, uden forsaavidt det gennem den borgerlige Folketirke vil stræbe at virke i kristelig Henseende, forsaavidt det er muligt for et Samsfund, at gjøre det. Det er Folketirkens Hensigt; den gaar ud fra, at den til den kristelige Tros og Oplysnings Fremme skal virke Alt, hvad den paa nogen Maade formaar; men i sig selv, i sin egen Indretning er den en borgerlig Indretning. Lærerne og Præsterne beskiftes og affædages af Statens Dyrighed, de lønnes og pensioneres af Statens Midler; Alt er Statens. Lad dette høre op, dersom det ærede Medlem kan faa en Grundlovsforandring, som opløser dette Forhold, og som siger: Folketirken skal være ligesaa frit stillet som andre kirkelige Samsfund, der ikke staa i det Forhold til Grundloven og til Staten, hvori Folketirken staa. I saa Fald kunde vi gaa ind derpaa, og jeg er da i Principet fuldstændig enig med den ærede Taler; men hans Angreb er rettet for høit. Det er rettet imod en Lov, som staa i fuld Samklang med den hele Folketirkens Indretning, som den er, og den Grund, hvorpaa den hviler; den er kun et enkelt Led af det Hele. Naar det ærede Medlem ikke finder, at Folketirken gaar ud fra dette Standpunkt, vil det i Grunden sige, at hele Folketirken hviler paa en falsk Grundvold.

Bale: Saafernt jeg kunde betragte den Udtalelse, der nu fremkom fra det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds (S. N. Hansen) som en med fuld Myndighed afgiven Erklæring om, at Folketirken virkelig ikke var noget Menigheds samsfund, men var, hvad der er udtalt af bekendte fremragende Mænd indenfor Folketirken, en borgerlig Indretning, saa kunde jeg vel følge det ærede Medlem og stemme for Forslaget, men jeg kan ikke fravige min Betragtning paa Grund af de Bestemmelser, der findes her i Lovforslaget. Selv om den ærede

Talers Forklaring af fuld Afgang til Folketirkens Goder i Modsetning til fuld Afgang til Kirkens Goder er rigtig, saa kan jeg dog paa Grund af andre Steder i Forslaget ikke forstaa Andet end, at det bliver en Menigheds Sag. Det fremgaar jo nemlig af de Steder i Forslaget, hvor der staa „Menighedsudvalg“ og „Menighed“. Ved Menighed indenfor et Sogn forstaa man ikke mere et borgerligt Samsfund, men virkelig et religiøst Samsfund. Det er først med Grundloven af 1849, at Menighed og Sogn er skilt ad, og jeg kan sige, fra de første Gange, denne Sag kom paa Bane her, er Modsetningen bleven meget klarere og tydeligere med hver Dag, der er gaaet, og jeg tvivler heller ikke om, at Nærene ville klare det endnu tydeligere ud fra hinanden hver Gang, denne Sag kommer for. Endvidere vil jeg sige det ærede Medlem, hvis Dom om denne Sag jeg iøvrigt af mange Grunde tillægger betydelig Vægt, fordi han ogsaa har syset med dette Emne tidligt og med stor Alvor, at naar han mente, at der krævedes en Grundlovsforandring for at vedtage en Beslutning i Retning af, hvad jeg er fremkommet med tidligere og nu, saa er jeg overbevist om, at der ikke behøves nogen Forandring dertil, thi man kan stramme og løsne Baandene mere eller mindre, men der vil dog ikke dermed i mindste Maade være sket noget Brud paa Grundloven. Jeg har ganske vist udtalt, at det at blive understøttet af Staten i og for sig ikke er noget Gode for et religiøst Samsfund; thi det slapper ganske vist det religiøse Samsfund derved, at mange Bestanddele komme ind i det, som ikke have aandeligt Liv. Men nu staa det i Grundloven, og saa maa det blive staaende; men Grundlovens Bud kan jo ogsaa ske Fyldest paa den Maade, at man virkelig udskilte en Mængde borgerlige Foranstaltninger, som Præsterne nu udføre, og lønede dem som saadanne og da overlod til Udviklingen af Menighedslivet at benytte dem overensstemmende med den hele Omdannelse af Menighedernes Selvstyrelse, som maatte blive Følgen af de Ansættelser, jeg har tilladt mig at udtale — overlod til Menighederne, hvorvidt de ville